

Uudistuva sosiaaliala

**- Sote-katse 20 vuotta
eteenpäin**

ISO:n 20-vuotisjuhla:

Pienestä ISOksi, kumppania tarvitaan!

11.11.2022, Kuopio, Sokos Hotel Puijonsarvi

**Tarja Kauppila, johtaja
Itä-Suomen sosiaalialan
osaamiskeskus**

Lakisääteinen alueellinen kehittäjä

Sosiaalialan osaamiskeskus

Osket monipuolisina alan uudistajina ja edunvalvojina

- Lakisääteistä kehittämistyötä - perustoimintaa rahoittaa STM
- Osaamiskeskusten yhteisiä kehittämisteemoja mm. sosiaalihuollon tiedonhallinta (Kansa-koulu-hankkeet), lastensuojelu ja sosiaalityö, rakenteellinen sosiaalityö
- Sosiaalialan kehittämisen edellytysten varmistaminen alueellisesti ja valtakunnallisesti
- *Sosiaalialan osaamiskeskukset soteuudistuksessa – Organisoituminen, tehtävät ja hallinto* on julkaistu (31.8.22 STM, ks. [Selvitys sosiaalialan osaamiskeskuksista sote-uudistuksessa valmistunut | Soteuudistus](#)).

Osket hyvinvointialueiden kumppanina

*Sosiaalialan osaamiskeskustoiminnan tarkoituksena on luoda ja ylläpitää koko maan kattava alueellinen yhteistyörakenne sosiaalialan perus- ja erityisosaamisen edistämiseksi sekä sosiaalialan alueellista yhteistyötä edellyttävien erityisosaamista vaativien erityispalvelujen ja asiantuntijapalvelujen turvaamiseksi. Toiminnasta vastaavat alueelliset sosiaalialan osaamiskeskukset (osaamiskeskus), joiden **toimialueet kattavat hyvinvointialueet**. Ruotsinkielisen väestön tarpeita varten on lisäksi ruotsinkielinen osaamiskeskus. Osaamiskeskuksista ja niiden toimialueista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.*

(Laki sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta 1230/2001; <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20011230>)

Valtakunnallinen asiantuntijayhteistyö jatkuu

made by sosiaalialan osaamiskeskukset

- Valtakunnallinen sosiaalialan osaamiskeskustoiminnan neuvottelukunta (STM, asetettavana vuosiksi 2023–2026)
- Oskejohdon säännölliset kokoukset (kuukausittain)
- Valtakunnalliset oskepäivät (vuosittain)
- Yhteiset hankkeet (esim. Kansa-koulu kirjaamisosaamisessa, monialainen lastensuojelu, sosiaalityön VTR-hankkeet; tulossa sosiaalihuollon kustannusvaikuttavuus)
- Yhteiset asiantuntijaverkostot (esim. rakenteellisen sosiaalityön kehittämisverkostot oskeilla ja THL:lla)
- Muu oskeyhteistyö (esim. viestintä, lausunnot, tapaamiset, opintomatkat, rekryt...)

Osket ehdottaneet kehittämispanostuksia...

- **Lastensuojelun** monialaiseen jatkokehittämiseen. Toteutettu vuosina 2020–2022 hankerahoituksella (STM)
- **Sosiaalipalvelujen vaikuttavuuden arviointiin** ja vaikuttavuustietoon perustuvaan ohjauksen kehittämiseen
- **Sosiaalihuollon kehittämisohjelman** toimeenpanoon osallistumiseen
- **Asiakas- ja potilasturvallisuuden** kehittämiseen, etenkin asiaturvallisuuden kannalta
- Tukemaan hyvinvointialueiden **vammais- ja vanhuspalvelujen kehittämistä** (uudistuva lainsäädäntö)
- **Hyvinvointialueen sosiaalihuollon/sote-integroituun tiedontuotantoon ja tiedolla johtamiseen**
- **Sosiaalityön ja sosiaalisen raportoinnin** kehittämiseen

- Osaamiskeskusjohtajien esitys eduskunnan
valtiovarainvaliokunnalle, 1.11.2022

Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalue (YTA:t 5)

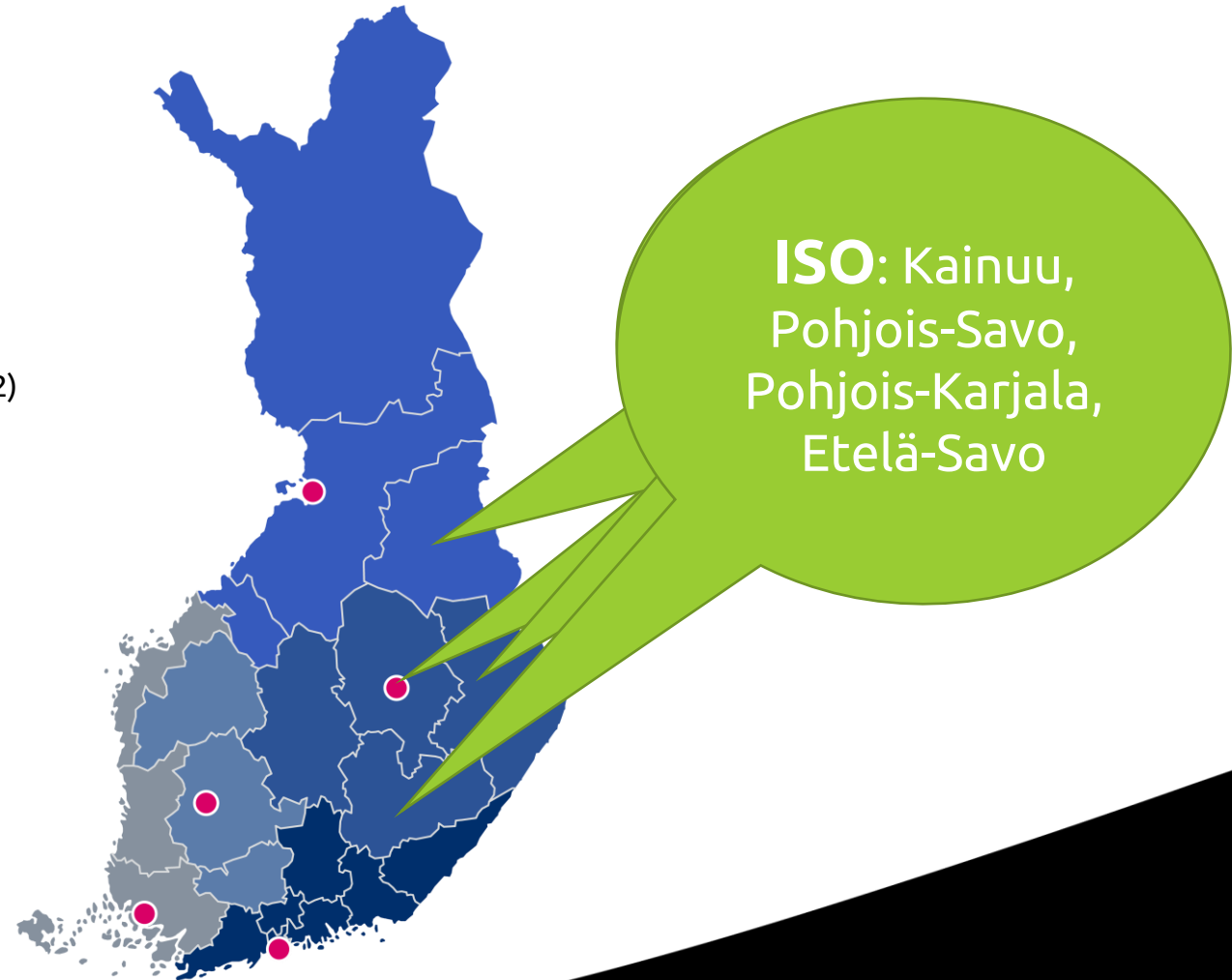
Itä-Suomen yhteistyöalue:

Pohjois-Savon hyvinvointialue (ISO-jäsenyys vahvistettu 4.11.22)
Keski-Suomen hyvinvointialue
Etelä-Savon hyvinvointialue (ISO-jäsenyys vahvistettu 16.9.22)
Pohjois-Karjalan hyvinvointialue (ISO-jäsenyys vahvistettu 16.9.22)

Pohjois-Suomen yhteistyöalue:

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue
Kainuun hyvinvointialue (ISO-jäsenyys vahvistettu 4.11.22)
Lapin hyvinvointialue

Asetus sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueista 91/2022
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2022/20220091>

Juurilta näihin päiviin

Osaamiskeskustuksen ytimessä

Välittämisen välittäminen välittömästi

Osaamiskeskustyö on jatkuvaa monitieteistä, monitoimijaista, moniammatillista, monipuolista ja monitasoista eli 'monitoikkoista' viestintä-, verkosto- ja vaikuttamistyötä sisältävä 'kontaktilaji'. (Vrt. Hämäläinen & Kauppila 2001, III)

Tietoa, taitoa, tahtoa, tuloksia, tunnelmia...

P.S. "Muistathan, että kolme kontaktia päivässä on yli tuhat vuodessa, viisitoista minuuttia päivässä on yli 90 tuntia vuodessa..."

Positiivarit: Ajatusten aamiainen nro 4998, 3.11.2022

SISÄLLYSLUETTELO

Esipuhe	III
Tiivistelmä.....	V
Sammandrag	VII
1 JOHDATUS SOSIAALIALAN OSAAMISKESKUSTOIMINTAAN	1
2 SOSIAALIALAN OSAAMISEN EDISTÄMINEN VERKOSTO-ORGANISAATIOSSA	2
3 ISO:N TAVOITE, TEHTÄVÄT JA TOIMINTAPERIAATTEET	3
4 ISO RAKENTUU.....	4
4.1 Hallintomalli ja yhteistyötahot	4
4.2 Organisoitumisprosessi maakunnittain.....	5
5 OSAAMISKESKITTYMÄT: OPPIMIS- JA KEHITTÄMIS- KESKUKSET, OSAAJAVERKOSTOT JA HANKKEET	9
5.1 Varhaiskasvatus ja lasten suojelu: turvallinen lapsuus ja nuoruus	11
5.1.1 Varhainen tukeminen	11
5.1.2 ILO ja ILSE lastensuojelussa	13
5.2 Päihde- ja huumetyö: Selvänä selviytymisen tuki	14
5.3 Kuntouttava työtoiminta: Tekemällä osalliseksi	15
5.4 Vammaisala: Vahvoista osaajista vahvaksi verkostoksi.....	16
5.5 Vanhustyö: Laitos-Suomesta Koti-Suomeen	17
5.6 Sosiaaliset innovaatiot maaseudun hyvinvoinnin turvaamiseksi	18
5.7 Raja-alueosaaminen ja muu kansainvälinen toiminta.....	20
5.8 Tietotekniikka sosiaalialan työn tukena	21
6 KUSTANNUSARVIO JA RAHOITUSUUNNITELMA	22
7 ARVIOINTI, SEURANTA JA TIEDOTUS.....	22
8 YHTEYSTIEDOT.....	23

LÄHTEET

LIITTEET

Liite 1: ISO:n hallintomalli
Liite 2: ISO -ohjausryhmät

Toimintasuunnitelma v. 2002-

Osallisuudesta huolehtiminen

Osaamiskeskustyö on kaikkia merkittäviä osapuolia kumppanuuteen kutsuvaa, yhteisten tavoitteiden kirkastamista sekä mieluiten osaamisperusteista yhteisvastuun ja tehtävien jakoa.

(Vrt. ISO:n strategia ja toimintasuunnitelmat v. 2002–2022)

”Mikä se on se ISO:n rooli...?”

Arjessa jo vuosikymmeniä kohdattu kysymys, joka pitää myös jatkossa esittää!

Selviytymisen tukemisen etiikkaa

Asiakkaalla on oikeus mahdollisimman laadukkaaseen ja vaikuttavaan, tutkittuun tietoon perustuvaan palveluun. Ammattilaisella on oikeus ja velvollisuus kehittää jatkuvasti osaamista ja työtä tutkitun tiedon perusteella. Yhteisiä varoja on käytettävä vastuullisesti ja mahdollisimman kustannusvaikuttavasti.

*Osaamiskeskuksen
kehittämiskumppanuuden
lähtökohtia...*

Nykyiset kehittämisteemat

ISO osaamisen kehittäjänä

- rakenteellisessa sosiaalialan työssä, esim.
 - SOSRAKE-hanke (ESR)
- sosiaalipalveluissa ja sosiaalityössä, esim.
 - Monialaisen lastensuojelun LUMO-hanke (STM),
 - Lasten, nuorten ja perheiden OT-hanke (STM)
- tietojohdamisessa ja tiedonhallinnassa sosiaalihuollossa, esim.
 - Kirjaamisosaamisessa Kansa-koulu-hanke (STM)

OSUVA

Osaamisen ja
uudistusvoiman
vahvistamista
sosiaalialalla
2022-2026

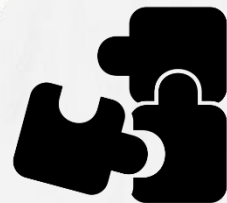
OSUVA tarkoittaa:

- Sosiaalialan kestävää yhteiskehittämistä
- Sote-uudistuksen etenemisen tukea
- Uudistamiseen tarvittavaa osaamista
- Kollegiaalisuuden edistämistä
- Asiantuntijoiden aktiivista kehittäjäkumppanuutta

OSUVAn tuella:

- Visio arvokkaasta ja vaikuttavasta sosiaalialasta
- Ennakoivaa ja jaettua strategista johtamista
- Hyvinvoiva, innostuva ja kehittävä työyhteisö
- Enemmän ammatillista uteliaisuutta, osaamista ja aloitteellisuutta
- Vahvempaa veto-, pito- ja uudistusvoimaa alalle

OSUVAt teemat:

1. Sosiaalialan vaikeudet, vahvuudet ja visiot
2. Sosiaalialaa uudistava osaaminen ja työhyvinvointi
3. Johtaminen sosiaalialalla

Vahva yleislaki selkänoja uudistamiselle

Sosiaalihuoltolaki velvoittaa

Sosiaalihuoltolaki – vahva yleislaki

Tarkoituksena:

- 1) edistää ja ylläpitää hyvinvointia sekä sosiaalista turvallisuutta;
- 2) vähentää eriarvoisuutta ja edistää osallisuutta;
- 3) turvata yhdenvertaisin perustein tarpeenmukaiset, riittävät ja laadukkaat sosiaalipalvelut sekä muut hyvinvointia edistävät toimenpiteet;
- 4) edistää asiakaskeskeisyyttä sekä asiakkaan oikeutta hyvään palveluun ja kohteluun sosiaalihuollossa;

5) parantaa yhteistyötä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon ja kunnan eri toimialojen sekä muiden toimijoiden välillä 1–4 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi. (8.7.2022/589)

L:lla 589/2022 muutettu 5 kohta tulee voimaan 1.1.2023.

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®

Rakenteellinen sosiaalityö (SHL 7§)

Rakenteellisella sosiaalityöllä on huolehdittava sosiaalista hyvinvointia ja sosiaalisia ongelmia koskevan tiedon välittymisestä ja sosiaalihuollon asiantuntemuksen hyödyntämisestä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

Rakenteelliseen sosiaalityöhön kuuluvat 1. (2)

1) sosiaalihuollon asiakastyöhön perustuvan tiedon tuottaminen asiakkaiden tarpeista ja niiden yhteiskunnallisista yhteyksistä sekä tarpeisiin vastaavien sosiaalipalvelujen ja muun sosiaalihuollon vaikutuksista;

2) tavoitteelliset toimet ja toimenpide-ehdotukset sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseksi ja korjaamiseksi sekä hyvinvointialueen asukkaiden asuin- ja toimintaympäristöjen kehittämiseksi;

(8.7.2022/589)

L:lla 589/2022 muutettu kohta 2 tulee voimaan 1.1.2023.

Rakenteelliseen sosiaalityöhön kuuluvat 2. (2)

3) sosiaalihuollon asiantuntemuksen tuominen osaksi
hyvinvointialueen muiden toimialojen ja kunnan suunnittelua
sekä yhteistyö yksityisten palveluntuottajien ja järjestöjen
kanssa paikallista sosiaalityötä sekä muuta palvelu- ja
tukivalikoimaa kehittäen. (8.7.2022/589)

L:lla 589/2022 muutettu kohta 3 tulee voimaan 1.1.2023.

Paljon 'perusvelvoitteita' seurata ja toimia!

- **Erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen (SHL 8 §)**
- **Lasten ja nuorten hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen (SHL 9 §)**
- **Palvelujen kehittäminen kasvatuksen tukemiseksi (SHL 10 §)**

Tutkimuksellisuus ja rakenteet
UUDISTUSVOIMAA SOSIAALIHUOLTOON

Sote-kysymys sosiaalihuollon näkökulmasta

- Miten vastaanotetaan sosiaalityön ja laajemmin sosiaalihuollon tieto, taito ja toiminta aidosti edistysmahdollisuutena?
- Miten johdetaan sotepe-kokonaisuudessa tietoa ja tiedolla systemaattisesti, yhtenäisesti, pitkäjänteisesti?
- Miten vastataan sosiaalityön/sosiaalihuollon tietotarpeisiin, tutkimustarpeisiin, tutkimuksellisiin kehittämistarpeisiin, osaamisen kehittämistarpeisiin, investointitarpeisiin?

Auttamisen menetelmät ja rakenteiden tuki

Sosiaalihuollossa ei ole kansallista *tutkittujen työmenetelmien* tuottamisen järjestelmää, vastuutahoa eikä rahoitusta. Mitä on 'käypä sosiaalityö'?

- Anneli Pohjola (31.10.22)

Sosiaalihuollon vaativa erikoistaso

**Sosiaalinen vain perustasolla sote-keskuksissa, vaativa erikoistaso puuttuu (vrt. yliopistollinen sairaala, viiden yta-alueen palvelurakenne). Mielenterveystyö ja päihdetyö erityisen vaativissa nuorten tilanteissa?
Sosiaalihuollon keskittämisasetus?**

- Anneli Pohjola (31.10.22)

Sosiaalihuollon osaaminen ja tietoperustan tuki

***Osaamisen ja tietoperustan tukeminen sosiaalihuollossa –
sosiaalialan osaamiskeskusten tulevaisuus? Viidelle yta-
alueelle kehittämisen vastuu (TKKI-toiminta).***

Sosiaalihuollon tutkimuksen rakenteet sotessa?

Vrt. yo-sairaaloille oma lainsäädäntö, viisi yta-aluetta.

- Anneli Pohjola (31.10.22)

Sosiaalihuollon kehittämisohjelma 2031, strateginen tiekartta ja työpaketit (TP 1-7)

(luonnos: Harri Jokiranta, oskejohtoon tapaaminen 11.10.22, STM)

2019-
2023

Sosiaalihuollon kehittämisen aikaisemmat ohjelmat ja toimenpiteet

Kehittämisohjelman hallitusohjelmakirjaus.

Strategisen kehittämisohjelman laadinta ja hyväksyminen.

TP1 / Ohjauksen kokonaisuus.

1. STM ohjausrakenteen uudistaminen
2. Sosiaalihuollon asiantuntijuusroolin hahmottaminen

2023-
2027

TP6 / HV- ja YTA toiminta.

1. Sosiaalihuolto SOTE:ssä; palvelujen saatavuus, osallisuus, johtaminen
2. SOTE palvelujen vaikuttavuus, toiminnallinen integraatio
3. Sosiaalihuolto ALKE toimijana ekosysteemissä
4. Sosiaalityrtyvauudistus

TP5 / Henkilöstön osaaminen ja saatavuus.

1. Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen kehittäminen –hanke
2. Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön riittävyuden ja saatavuuden ohjelma

TP4 / Sosiaalihuollon tietojärjestelmien ja tiedon tuotannon vahvistaminen.

1. HV ja YTA -alueiden tietojärjestelmät (APTJ, HR, talous, ...)
2. Kansallisen/alueellisen (hyvinvointi)tietopohjan vahvistaminen (mm. Toivo -ohjelma, Rekisteriuudistus THL)

TP3 / Palvelurakennemuudistuksen tukeminen.

1. Peruspalveluiden vaikuttavuus
2. Sosiaalihuollon lainsäädännön uudistus
3. Palvelurakenteen vahvistaminen (porrasteisuus ml. keskittämisasietus).

TP2 / TKKI -rakenne, sääntely ja rahoitus.

1. HV- ja YTA -alueiden TKKI rakenne,
2. Rahoitus, lainsäädäntö

(TP2 sisältää 2022 alkavaa toimintaa)

2027-
2031

TP7 / Sosiaalihuollon tietoperustan ja tiedolla johtamisen vakiinnuttaminen.

1. Mittaristotyö, tiedontuotannon rakenne ja välineet
2. Vaikuttavuustutkimuksen käytännöt ja rakenne

**TIETO- JA
TUTKIMUSPERUSTAINEN
SOSIAALIHUOLTO**

**Toimivat ja vaikuttavat
elämäntilanteen
mukaiset palvelut**

Summa summarum

**Tulevaisuus on tehtävä,
kuten ihmeetkin!**

Lähteitä puheenvuoron taustalla

1.(2)

Hirvonen, J. & Kilpeläinen, V. & Piirainen, K. & Surakka, A. & Tanntu, S. & Tuikka, A. 2021. Tiedolla vaikuttamisen mahdollisuudesta toteutukseen. Rakenteellisen sosiaalityön osaamiskartoitus. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-344-311-2>

Hämäläinen, J. & Kauppila, T. 2001. Esipuhe. Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen toimintasuunnitelma v. 2002. Euroopan yhteisö, Euroopan aluekehitysrahasto.

Karjalainen, P. & Metteri, A. & Strömberg-Jacka M. 2019. Tiekartta 2030: Aikuisten parissa tehtävän sosiaalityön tulevaisuusselvitys. STM:n raportteja ja muistioita 2019:41. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161612/R41_19_Tiekartta_2030.pdf

Kauppila, T. 2015. Tietojohtaminen julkisissa sosiaalipalveluissa. Käsityksiä nykytilanteesta ja kehittämisestä. UEF EMBA –kehittämistyö 11/2015. <https://www.isonet.fi/julkaisut-ja-materiaalit/iso-julkaisut/muut-julkaisut.html>

Kauppila, T. & Kiiski, K. & Lehtonen, M. 2018. Sähköhelmenkalastus. Sosiaalihuollon sähköisten palvelujen nykytila ja kehittämistarpeet. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 14/2018. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3914-1>

Kauppila, T. & Tuulonen, A. 2016. Sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusvaikuttava ja tehokas ohjaus. Selvityshenkilöraportti. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2016:1. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3696-6>

Kivipelto, M. 2021. Rakenteellisen sosiaalityön kirjallisuuskatsaus. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-685-5>

Lähteitä puheenvuoron taustalla

2.(2)

Laki sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta 13.12.2001/1230. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20011230>

Liukko, E. & Muurinen, H. & Karjalainen, P. 2022. Rakenteellisen sosiaalityön nykytila ja tulevan kehityksen suuntaviivoja: Kuntakyselyn tuloksia. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-857-6>

Liukko, E. & Muurinen, H. & Kokkonen, T. & Santalahti, V. (toim.) 2022. Vaikuttava rakenteellinen sosiaalityö 2022. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-790-6>

Parlamentaarisen TKI-työryhmän loppuraportti. 2021. Parlamentaarinen TKI-työryhmä. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:95. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-516-0>

Piirainen, K. 2022. Osaamisella kohti hyvinvointia. Rakenteellisen sosiaalityön opas. SOSRAKE-osaamisverkosto ja Diakonia-ammattikorkeakoulu, käsikirjoitus. (Julkaistaan 12/2022)

Pohjola, A. 2021. Palvelujen yhteensovittamisen kysymyksiä sosiaalityön ja -ohjauksen näkökulmasta. Puheenvuoro STM:n seminaarissa Sote-uudistus ja sosiaalityö: Miten monialaisuutta edistetään käytännössä? 13.9.2021, Innokylä.

Pohjola, A. 2022. Kommentteja suosituksiin – rakenteellisia näkökulmia. Puheenvuoro Kynnystä voi vielä madaltaa –julkaisuseminaarissa 31.10.2022, Nuorisotutkimusseura ry.

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>

Valtioneuvoston asetus sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta 20.12.2001. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2001/20011411>

Kuvat: Pixabay

Kiitos huomiostanne!

Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus

Tulliportinkatu 34 A, 2. krs

70100 Kuopio

www.isonet.fi